Socialutskottets betänkande

1980/81:17

om vissa åtgärder för handikappade, m. m. (prop. 1980/81:100 bil. 8)

I betänkandet behandlas regeringens i proposition 1980/81:100 bilaga 8 (socialdepartementet) framlagda förslag om anslag för budgetåret 1981/82 under avsnitt D. Sociala serviceåtgärder, såvitt avser punkterna D 1 och D 2, samt avsnitt K. Vissa åtgärder för handikappade jämte motioner.

Sociala serviceåtgärder

1. **D 1. Bidrag till social hemhjälp.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 1 (s. 81 och 82) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 330 000 000 kr.

2. **D 2. Bidrag till färdtjänst.** Regeringen har under punkt D 2 (s. 83 och 84) föreslagit riksdagen att till Bidrag till färdtjänst för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 000 kr.

Motioner

I motion 1980/81:436 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandena 1 och 2),

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om uppföljning av de nya statsbidragsreglerna för den kommunala färdtjänsten,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om en särskild utredning om färdtjänsten för de svårast förflyttningshandikappade m. m.

I motion 1980/81:1643 av Eivor Marklund m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hemställer hos regeringen att ge bilstödskommittén tilläggsdirektiv innebärande att utreda möjligheterna för en utbyggd färdtjänst i syfte att klara behoven av transportmöjligheter för rörelsehindrade i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet

Färdtjänsten är avsedd för personer som på grund av handikapp har svårt att förflytta sig på egen hand eller anlita allmänna kommunikationer. Statsbidrag utgår för del av kommunernas kostnader för verksamheten.

Fr. o. m. den 1 januari 1981 har bidragsreglerna ändrats. Syftet har varit att begränsa ökningstakten för bidraget. Denna begränsning avses i första hand ske hos kommuner som redan har en väl utbyggd färdtjänstservice.

I motion 1980/81:436 (yrkande 1) av Olof Palme m. fl. (s) vill motionärerna att regeringen noga skall följa vilka effekter de nya reglerna får för utvecklingen av färdtjänsten och redovisa dessa för riksdagen i budgetpropositionen 1982.

Mot bakgrund av den stora betydelse som färdtjänsten har för de rörelsehandikappade delar utskottet uppfattningen att effekterna av de nya bidragsreglerna bör studeras och att riksdagen bör få en redovisning för vad som därvid kommer fram. Då det gäller tidpunkten för redovisningen måste beaktas att kommunernas ansökan om bidrag för år 1981 inte behöver ges in till socialstyrelsen förrän den 1 april 1982. Riksdagen bör få del av redovisningen senast i budgetpropositionen 1983. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1980/81:436 i här aktuell del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I den nämnda motionen begärs också (yrkande 2) att bilstödskommittén skall dels utreda hur man med en förändrad konstruktion av statsbidraget till färdtjänsten kan förbättra servicen för dem som är så svårt handikappade att de måste resa med specialfordon, dels pröva införandet av grundvillkor för statsbidraget i syfte att uppnå en fastlagd minimistandard för färdtjänsten.

I motion 1980/81:1643 av Eivor Marklund m. fl. (vpk) begär motionärerna att bilstödskommittén skall utreda möjligheterna för en utbyggd färdtjänst som på sikt skall kunna ses som en tillgång och rättighet för alla rörelsehandikappade. Även i denna motion framhålls vikten av att man beaktar behovet av färdtjänst för personer som har det särskilt svårt att förflytta sig.

Bilstödskommittén (S 1979:04) utreder f. n. frågan om vidgade möjligheter för handikappade att få tillgång till egen bil. Frågan har samband med färdtjänsten så till vida att, om ett ökat antal handikappade kan förflytta sig i eget fordon, behovet av färdtjänst minskar.

Statsrådet Elisabet Holm har i riksdagen uttalat att avsikten är att bilstödskommittén skall få tilläggsdirektiv av innehåll att kommittén skall utreda även frågan om specialfordon för personer som inte kan använda sig av färdtjänstens standardfordon.

Även utskottet finner det angeläget att frågan om specialfordon inom färdtjänsten utreds. Utskottet utgår ifrån att regeringen utan dröjsmål utfärdar tilläggsdirektiv härom till bilstödskommittén eller fattar beslut om

att frågan skall utredas i annan ordning. Med hänsyn till vad ovan anförts är någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1980/81:436 i motsvarande del (yrkande 2 delvis) inte erforderlig. Genom det anförda är motion 1980/81:1643 besvarad i viss del.

Då utskottet vid riksmötet 1979/80 behandlade de nya reglerna för statsbidrag till färdtjänsten diskuterades även frågan om en fastställd minimistandard (SoU 1979/80:29). Enligt utskottets mening var det önskvärt att de olikheter i färdtjänstservice som finns mellan olika kommuner skulle komma att utjämnas så att en rimlig minimistandard uppnås. Enligt utskottets mening är det av vikt att man vid utvärderingen av de nya bidragsreglerna särskilt uppmärksammar i vad mån reglerna lett till en sådan effekt. Motion 1980/81:436 i här aktuell del (yrkande 2 delvis) bör med hänsyn härtill inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Som framgår av 10 § socialtjänstlagen, vilken träder i kraft vid nästa årsskifte, bör kommunens socialnämnd genom bl. a. färdtjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och ha kontakter med andra. Utskottet är inte berett att utöver vad som följer av bl. a. denna bestämmelse i socialtjänstlagen ställa sig bakom krav som syftar till att ålägga kommunerna förpliktelser rörande färdtjänsten. Med hänsyn härtill och då stor restriktivitet måste iakttas då det gäller att initiera utredningar som är ägnade att leda till ökade kostnader för stat eller kommun kan utskottet inte tillstyrka motion 1980/81:1643 i den mån den inte behandlats i det föregående.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *utvärdering av de nya reglerna för statsbidrag till färdtjänsten*
   att riksdagen med anledning av motion 1980/81:436 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *utredning om förbättrad service för personer som måste resa med specialfordon* och *utredning om fastlagd minimistandard för färdtjänsten*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:436 yrkande 2 och motion 1980/81:1643 i motsvarande del,
3. beträffande *utredning om en utbyggd färdtjänst*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:1643 i motsvarande del,
4. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen till *Bidrag till färdtjänst* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 275 000 000 kr.

3. **K 1. Kostnader för viss utbildning av handikappade.** Regeringen har under punkt K 1 (s. 214–216) föreslagit riksdagen att till Kostnader för viss utbildning av handikappade för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 16 616 000 kr.

Motioner

I motion 1980/81:436 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 6), att riksdagen beslutar att till Kostnader för viss utbildning av handikappade för budgetåret 1981/82 under femte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 17 616 000 kr.

I motion 1980/81:1088 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 2 delvis), att riksdagen med ändring i prop. 1980/81:100 under Socialdepartementet bil. 8 K 1 Kostnader för viss utbildning av handikappade anvisar 2 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende Styrelsen för vårdartjänst.

I motion 1980/81:1245 av Karin Israelsson m. fl. (c, fp) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 1), att riksdagen under anslaget K 1 Kostnader för viss utbildning av handikappade på socialhuvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 35 000 kr. uppräknat belopp om 16 651 000 kr.

I motion 1980/81:1652 av Anna-Greta Skantz m. fl. (s) hemställs att riksdagen markerar betydelsen av den bedrivna verksamheten vid avdelningen för handikappforskning genom att besluta att anslå 35 000 kr. under anslaget K 1 på socialhuvudtiteln till handikappforskningen vid universitetet i Göteborg.

Utskottet

Utökade insatser för flerhandikappade

Som socialutskottet tidigare framhållit blir problemen för flerhandikappade av annan art och storlek än för personer med ett handikapp. Härtill kommer att flera samverkande handikapp – utöver de problem som är förknippade med vart och ett av dessa – framkallar problem av en ny art (SoU 1973:12). Mot den nu angivna bakgrunden har omsorgskommittén (S 1977:12) i enlighet med sitt uppdrag lagt fram delbetänkandet (SOU 1980:16) Vissa frågor rörande flerhandikappade. I betänkandet föreslås olika slag av utökade statliga insatser för de flerhandikappade.

I budgetarbetet för budgetåret 1981/82 har resurserna till handikappområdet prioriterats och i linje med omsorgskommitténs förslag har särskilda

resurser för insatser bland de flerhandikappade föreslagits under anslagen K 5 och K 6.

Från förevarande anslag betalas en försöksverksamhet med omvårdnad för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade elever vid Skärholmens gymnasium i Stockholm. Vidare betalas bl. a. vårdartjänst åt svårt handikappade som studerar vid universitet, högskolor och folkhögskolor. Verksamheten leds av styrelsen för vårdartjänst. I propositionen har beräknats att av det begärda anslaget för nästa budgetår 16 253 000 kr. skall disponeras av styrelsen.

I motionerna 1980/81:436 (yrkande 6) av Olof Palme m. fl. (s) och 1980/81:1088 (yrkande 2 delvis) av Lars Werner m. fl. (vpk) begärs att styrelsen för vårdartjänst tilldelas ytterligare medel, avsedda för flerhandikappade, nämligen i motion 1980/81:436 1 milj. kr. och i motion 1980/81:1088 2 milj. kr.

Med beaktande av de i propositionen föreslagna utökade resurserna för insatser för flerhandikappade samt i avvaktan på omsorgskommitténs slutbetänkande avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Handikappforskningen i Göteborg

Bidrag från detta anslag utgår också till institutionen för handikappforskning vid universitetet i Göteborg. Institutionen har för innevarande budgetår fått medlen från anslaget uppräknade från 188 000 kr. till 363 000 kr. Medlen är avsedda som en basresurs för verksamheten.

Institutionen har för budgetåret 1981/82 begärt uppräkning av bidraget med 36 000 kr., motsvarande löneökningar. Regeringen har inte ansett sig kunna biträda detta förslag utan har hänvisat till att man för forskningen vid institutionen på samma sätt som då det gäller annan forskning får utverka ekonomiskt stöd från allmänna och enskilda bidragsgivande organ.

I motion 1980/81:1245 (yrkande 1) av Karin Israelsson m. fl. (c, fp) och motion 1980/81:1652 av Anna-Greta Skantz m. fl. (s) yrkas att bidraget till institutionen skall räknas upp med 35 000 kr.

Utskottet anser att verksamheten är så betydelsefull att basresursen bör bibehållas ograverad. En uppräkning av bidraget bör därför ske även i år. Utskottet tillstyrker motionerna 1980/81:1245 yrkande 1 och 1980/81:1652.

Utskottet hemställer

beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1245 yrkande 1 och motion 1980/81:1652, med anledning av regeringens förslag samt med avslag på motion 1980/81:436 yrkande 6 och motion 1980/81:1088 yrkande 2 i motsvarande del till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* anvisar ett förslagsanslag av 16 651 000 kr.

4. **K 2–K 4. Statens handikappråd m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna K 2–K 4 (s. 216–221) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1981/82 anvisar

1. till *Statens handikappråd* ett förslagsanslag av 1 691 000 kr.,
2. till *Statens hundskola* ett förslagsanslag av 1 890 000 kr.,
3. till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* ett förslagsanslag av 377 800 000 kr.

5. **K 5. Bidrag till handikapporganisationer.** Regeringen har under punkt K 5 (s. 221–223) föreslagit riksdagen att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 27 250 000 kr.

Motioner

I motion 1980/81:436 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 5), att riksdagen beslutar att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1981/82 under femte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 2 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 29 250 000 kr.

I motion 1980/81:1088 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 3), att riksdagen med ändring i prop. 1980/81:100 under Socialdepartementet, Bil. 8, K 5 Bidrag till handikapporganisationer anvisar 5 000 000 kr. utöver regeringens förslag.

I motion 1980/81:1250 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att De sjukhussmittades riksförbund bör tilldelas medel ur anslaget Bidrag till handikapporganisationer.

Utskottet

Från anslaget utgår bidrag till handikapporganisationernas allmänna verksamhet. Anslaget har ökat mycket starkt under senare år. Anslaget som budgetåret 1976/77 var 5,5 milj. kr. uppgår innevarande budgetår till 24,5 milj. kr. För nästa budgetår föreslås en uppräkning av anslaget med 2 750 000 kr. till 27 250 000 kr. Av ökningen är 2 milj. kr. avsedda för insatser inom flerhandikappområdet.

I motionerna 1980/81:436 (yrkande 5) av Olof Palme m. fl. (s) och 1980/81:1088 (yrkande 3) av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas en uppräkning av anslaget utöver vad regeringen har föreslagit, nämligen i motion 1980/81:436 med 2 milj. kr. och i motion 1980/81:1088 med 5 milj. kr.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att stödja handikapporganisationerna. Som framgår av det ovan anförda har regeringen trots det rådande budgetläget föreslagit en uppräkning av anslaget. Även

övriga handikappfrågor har fått en hög prioritet i årets budgetförslag. Med beaktande av att det finns anledning räkna med att handikapporganisationerna under 1981 kommer att kunna erhålla stöd för särskilda projekt och försöksverksamhet från allmänna arvsfonden med belopp av minst samma omfattning som under år 1980 eller med 4,5 milj. kr. anser sig utskottet inte kunna tillstyrka en uppräkning av anslaget utöver vad regeringen föreslagit. Med avstyrkande av motionsyrkandena tillstyrks således förslaget i propositionen.

I motion 1980/81:1250 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m) föreslås att De sjukhussmittades riksförbund skall få organisationsstöd ur förevarande anslag.

För att en organisation skall få stöd ur detta anslag krävs bl. a. att den skall vara riksomfattande, ha en tillfredsställande geografisk spridning, ha en demokratiskt uppbyggd organisation och bygga på ett lokalt förankrat föreningsliv. Bidragen fördelas av regeringen efter förslag av statens handikappråd.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om bidrag till De sjukhussmittades riksförbund (SoU 1978/79:27). Riksförbundet uppfyllde då inte kraven för att vara bidragsberättigat. Utskottet anförde att det fanns anledning att räkna med att riksförbundet skulle genomföra sådana organisatoriska förändringar att det skulle komma att uppfylla bidragsvillkoren samt avstyrkte den då aktuella motionen.

Utskottet anser att riksdagen inte bör göra någon detaljprövning av vilka villkor som bör vara uppfyllda för att en handikapporganisation skall kunna få bidrag från anslaget. En sådan prövning bör liksom hitintills ankomma på i första hand statens handikappråd. Med hänsyn härtill bör riksdagen inte ta ställning till frågan om De sjukhussmittades riksförbund – som har medlemmar som hårt drabbats av sitt handikapp – för nästa budgetår bör vara bidragsberättigat. Utskottet avstyrker därför motion 1980/81:1250.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motion 1980/81:436 yrkande 5 och motion 1980/81:1088 yrkande 3 till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 27 250 000 kr.,
2. beträffande *bidrag till De sjukhussmittades riksförbund*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:1250.

6. **K 6. Kostnader för viss verksamhet för synskadade.** Regeringen har under punkt K 6 (s. 224–226) föreslagit riksdagen att till Kostnader för viss verksamhet för synskadade för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 10 517 000 kr.

Motioner

I motion 1980/81:254 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om en höjning av reklamskatten på sätt som anges i motionen,

2. att riksdagen uttalar att därigenom influtna medel används för finansiering av dagspress för synskadade.

I motion 1980/81:436 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 4), att riksdagen beslutar att till Utgivning av dagliga tidningar för synskadade för budgetåret 1981/82 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

I motion 1980/81:712 av Elis Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag att synskadade måtte beredas tillgång till den tryckta dagspressen.

I motion 1980/81:1241 av Jan Fransson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan sagts om de synskadades möjligheter att få tillgång till dagspress och folkrörelsernas tidskrifter.

I motion 1980/81:1654 av Lena Öhrsvik m. fl. (s) hemställs att riksdagen till Kostnader för viss verksamhet för synskadade för budgetåret 1981/82 under femte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 170 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 10 687 000 kr.

Utskottet

Olika metoder har prövats för att göra den tryckta informationen i samhället tillgänglig för synskadade. Bl. a. har prövats utgivning av böcker och tidskrifter i punktskrift, tidningar, tidskrifter och böcker intalade på ljudkassett, distribution över radionätet och telenätet av innehållet i tryckta skrifter samt inläsningstjänst. Synskadades riksförbund (SRF) och Föreningen Sveriges dövblinda (FSDB) har sedan budgetåret 1977/78 fått bidrag över statsbudgeten för viss tidningsutgivning (se nedan). Landsting och kommuner finansierar vissa lokala taltidningar som förmedlar en översikt av det viktigaste nyhetsmaterialet.

Under senare år har en försöksverksamhet bedrivits med anslag från allmänna arvsfonden i vilken nyheter från dagspressen distribuerats till synskadade dels via kassett, dels via radionätet. Försöken pågår fortfarande vid två dagstidningar.

Regeringen har år 1980 tillsatt en särskild utredare (dir. 1980:59) som fått i uppdrag att skyndsamt utvärdera försök med olika former av distribution av innehållet i dagstidningar till synskadade och att därvid belysa vissa problem som berörs i utredningsdirektiven. Utredaren bör belysa försöksverksamhe-

tens omfattning och effekter i olika avseenden, problem som varit förbundna med densamma samt kostnaderna för de olika försöken. I det följande återkommer utskottet till innehållet i direktiven för utredningsmannen.

I detta sammanhang vill utskottet nämna att regeringen för kort tid sedan för lagrådets yttrande överlämnat två lagrådsremisser, nämligen dels förslag till lag om radiotidningar, m. m., dels om ansvarighet för radiotaltidningar, m. m. Lagrådsremisserna grundar sig på betänkandet (Ds U 1980:12) Radiosända dagstidningar. Remisserna syftar till att göra radiodistribution av dagstidningar juridiskt möjlig och till en reglering av ansvarigheten för radiosända taltidningar.

Över förevarande anslag finansieras de inledningsvis nämnda bidragen till SRF och FSDB. SRF ger ut ett 10-tal tidskrifter på ljudband och i punktskrift som ett slags ersättning för den stora mängd tidskrifter som seende har tillgång till. I propositionen föreslås att bidraget till SRF för utgivning av sådana ersättningstidskrifter ökas med 150 000 kr. till 1 510 000 kr. Bidraget till FSDB:s tidningsutgivning föreslås uppräknat med 200 000 kr. till 1 021 000 kr.

Från anslaget utgår bidrag även till bl. a. SRF för ledarhundar. Regeringen föreslår att en ny delpost om 400 000 kr. förs upp under anslaget för verksamhet av SRF för synskadade flerhandikappade.

I propositionen föreslås att det anvisas tillhopa 10 517 000 kr. under anslaget, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 1 365 000 kr.

I motion 1980/81:254 av Lars Werner m. fl. (vpk) begärs att reklamskatten höjs och att de därigenom influtna medlen används för finansiering av dagspress för synskadade.

Riksdagen har uttalat sig emot specialdestinerade skatter så sent som under den urtima riksdagen (SkU 1980 U:1) och även uttryckt tveksamhet till reklamskatten (SkU 1980/81:4). Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion 1980/81:254.

I tre motioner – 1980/81:436 (yrkande 4) av Olof Palme m. fl. (s), 1980/81:712 av Elis Andersson m. fl. (c) och 1980/81:1241 av Jan Fransson m. fl. (s) – framställs yrkanden som syftar till att ge de synskadade ökad tillgång till dagspress. I den sistnämnda motionen nämns även folkrörelsernas tidskrifter. Yrkandena innehåller, i motion 1980/81:436 att anslaget skall höjas med 7 milj. kr., i motion 1980/81:712 att regeringen skall lägga fram en proposition i ämnet och i motion 1980/81:1241 att riksdagen skall göra vissa uttalanden på området.

Utskottet anser att det är angeläget att frågan om att ge de synskadade tillgång till dagspressen bringas till en lösning. Det är därför viktigt att den i det föregående nämnda utvärderingen av den pågående försöksverksamheten utförs skyndsamt. Utredningsmannen bör enligt utredningsdirektiven undersöka dagstidningarnas egna möjligheter att finansiera talversioner av tidningarna. Utskottet anser att uppdraget för utredningsmannen bör vidgas

och preciseras på det sättet att denne får i uppdrag dels att undersöka även andra finansieringsmöjligheter än den angivna, dels att på grundval av de gjorda undersökningarna lägga fram ett eget förslag i finansieringsfrågan. Utredningsmannen bör redovisa sitt uppdrag i sådan tid att förslag kan föreläggas riksdagen under år 1982. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1980/81:712 och 1980/81:1241 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Som anförs i propositionen är – i avvaktan på att tidningar och tidskrifter i väsentligt högre grad än nu görs tillgängliga för synskadade – SRF:s utgivning av ersättningstidskrifter angelägen. Utskottet kan dock inte tillstyrka en uppräkning av bidraget för att ge SRF möjlighet att öka sin här aktuella tidningsutgivning utöver vad regeringens förslag ger utrymme för; då det gäller frågan om taltidningar för barn återkommer utskottet i det följande. I enlighet härmed avstyrker utskottet yrkande 4 i motion 1980/81:436. Vid denna bedömning beaktar utskottet att enligt direktiven till den särskilde utredaren den nuvarande försöksverksamheten med bidrag från allmänna arvsfonden inte bör avbrytas förrän utvärderingen skett.

Synskadades riksförbund har sedan budgetåret 1978/79 på försök givit ut taltidningar för barn. Under utgivningstiden har vissa erfarenheter gjorts som lett till förändringar av tidningarna. Bl. a. har man utvecklat förenklade utgåvor för utvecklingsstörda barn.

För att säkerställa utgivningen av taltidningar för barn föreslås i motion 1980/81:1654 av Lena Öhrsvik m. fl. (s) att anslaget ökas med 170 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

För innevarande budgetår har bidraget till SRF:s tidskriftsutgivning beräknats med utgångspunkt i att viss del av bidraget skulle användas för utgivning för synskadade barn; under åren dessförinnan hade specialdestinerade bidrag om 60 000 kr. per år utgått för sådan utgivning. Utskottet finner det angeläget att taltidningar till barn även fortsättningsvis kan utges och bedömer frågan om medelsanvisningen med utgångspunkt härifrån. Som ovan angetts föreslås i propositionen en uppräkning av stödet till tidskriftsutgivningen med 150 000 kr. Utskottet kan inte heller med hänsyn till tidskriftsutgivningen för barn förorda en ytterligare uppräkning av bidraget till SRF. Det får ankomma på SRF att inom ramen för de medel som ställs till förbundets disposition göra erforderliga prioriteringar. Motion 1980/81:1654 avstyrks därför.

Inte heller då det gäller regeringens förslag till medelsanvisning avseende andra poster under anslaget har utskottet något att erinra.

Utskottet hemställer

1. beträffande *finansiering av dagspress för synskadade med reklamskatt*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:254,

2. beträffande *tilläggsdirektiv till utredningen om distribution av innehållet i dagstidningar till synskadade*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81:712 och motion 1980/81:1241 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1980/81:436 yrkande 4 och motion 1980/81:1654 till *Kostnader för viss verksamhet för synskadade* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 10 517 000 kr.

7. **K 7. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser. K 8. Ersättning till televerket för texttelefoner.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna K 7 och K 8 (s. 226–229) och hemställer
att riksdagen för budgetåret 1981/82 anvisar
1. till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* ett förslagsanslag av 11 992 000 kr.,
2. till *Ersättning till televerket för texttelefoner* ett förslagsanslag av 7 700 000 kr.

Stockholm den 24 mars 1981

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp), Rune Gustavsson (c), Evert Svensson (s), Mårten Werner (m), John Johnsson (s), Erik Larsson (c), Blenda Littmarck (m), Sven-Gösta Signell (s), Kersti Swartz (fp), Anita Bråkenhielm (m), Stig Alftin (s), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s) och Maria Lagergren (s).

Reservationer

Fyra reservationer har avgivits av de *socialdemokratiska ledamöter* som deltagit i ärendets avgörande, nämligen Göran Karlsson, Evert Svensson, John Johnsson, Sven-Gösta Signell, Stig Alftin, Lena Öhrsvik och Maria Lagergren.

Vid 2. **D 2. Bidrag till färdtjänst**

1. beträffande *utredning om förbättrad service för personer som måste resa med specialfordon* och *utredning om fastlagd minimistandard för färdtjänsten* (mom. 2 i hemställan) anser reservanterna

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Även utskottet" och slutar på s. 3 med "viss del" bort ha följande lydelse:

Även utskottet finner det angeläget att frågan om specialfordon inom färdtjänsten utreds. Utskottet anser att regeringen skyndsamt bör utfärda tilläggsdirektiv härom till bilstödskommittén.

Då utskottet vid riksmötet 1979/80 behandlade de nya reglerna för statsbidrag till färdtjänsten diskuterades även frågan om en fastlagd minimistandard (SoU 1979/80:29). Enligt riksdagens beslut skulle de nya reglerna för färdtjänsten utformas så att de kommuner som i dag har en mindre utvecklad färdtjänstservice även fortsättningsvis får betydande utrymme för att utveckla verksamheten. En annan utgångspunkt skulle enligt riksdagsbeslutet vara att färdtjänst skall tillhandahållas de personer som har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller med allmänna kommunikationer. Socialutskottets ställningstagande innebar att utskottet förutsatte att statsbidragsreglerna skulle få ett sådant innehåll att färdtjänsten kommer att utvecklas så att den når en rimlig minimistandard i alla kommuner. Utskottet anser det vara av vikt att man vid utvärderingen av de nya bidragsreglerna särskilt uppmärksammar i vad mån reglerna lett till en sådan effekt. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1980/81:436 yrkande 2 samt motion 1980/81:1643 såvitt avser resa med specialfordon bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa

2. beträffande *utredning om förbättrad service för personer som måste resa med specialfordon* och *utredning om fastlagd minimistandard för färdtjänsten*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81:436 yrkande 2 och motion 1980/81:1643 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Vid 3. **K 1. Kostnader för viss utbildning av handikappade**

2. beträffande *medelsansvisningen, såvitt avser utökade insatser för flerhandikappade* anser reservanterna

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Med beaktande" och slutar med "utskottet motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motion 1980/81:436 att det inte är möjligt att nu binda sig för en organisatorisk lösning på de flerhandikappades problem. Utskottet förutsätter dock att regeringen bereder frågan på ett sådant sätt att den kan få sin lösning senast i nästa års budgetproposition. I avvaktan härpå förordar utskottet att projektmedel om 1 milj. kr. ställs till styrelsens för vårdartjänst förfogande för insatser i kommuner och landsting i

enlighet med omsorgskommitténs förslag. Utskottet tillstyrker således motionen i här aktuell del (yrkande 6). Genom detta ställningstagande tillgodoses i viss utsträckning även motion 1980/81:1088 i här aktuell del (yrkande 2 delvis).

dels att utskottet bort hemställa

beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till motion 1980/81:436 yrkande 6, motion 1980/81:1245 yrkande 1 och motion 1980/81:1652 samt med anledning av regeringens förslag och motion 1980/81:1088 yrkande 2 i motsvarande del till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* anvisar ett förslagsanslag av 17 651 000 kr.

Vid 5. **K 5. Bidrag till handikapporganisationer**

3. beträffande *medelsanvisningen* (mom. 1 i hemställan) anser reservanterna

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "Utskottet delar" och slutar på s. 7 med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag att öka anslaget med endast 3 % innebär en reell minskning med ca 10 % av detta organisationsstöd. Det är enligt utskottets mening inte rimligt att ställa ökade krav på medverkan från handikapprörelsen i samhällsarbetet, samtidigt som man försämrar arbetsbetingelserna genom realt minskade bidrag. Utskottet föreslår därför en ytterligare uppräkning av stödet till handikapporganisationerna med det belopp, 2 milj. kr., som anges i motion 1980/81:436 (yrkande 5). Härigenom tillgodoses även motion 1980/81:1088 yrkande 3 i viss utsträckning.

dels att utskottet under mom. 1 bort hemställa

1. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till motion 1980/81:436 yrkande 5 samt med anledning av regeringens förslag och motion 1980/81:1088 yrkande 3 till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 29 250 000 kr.,

Vid 6. **K 6. Kostnader för viss verksamhet för synskadade**

4. beträffande *medelsanvisningen, såvitt avser distribution till synskadade av innehållet i dels dagstidningar, dels barntidningar* (mom. 3 i hemställan) anser reservanterna

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Som anförs" och slutar med "utvärderingen skett" bort ha följande lydelse:

Att kunna ta del av dagstidningar, böcker och annan skriven information, höra på radio och se på TV, delta i studier, förenings- och kulturliv är

självklarheter för de flesta av oss. Det tillhör våra grundläggande fri- och rättigheter. Denna rättighet förmenas dock många av landets handikappade. Inte därför att deras egen förmåga att förstå och tillgodogöra sig information är bristfällig utan därför att så gott som all information och samhällsdebatt är anpassad efter människor som ser och hör bra och som rör sig obehindrat.

Yttrande- och informationsfriheten är starkt rotad i svenskt rättsmedvetande och garanterad i grundlagen. I vårt land är dagstidningarna en viktig bärare av dessa rättigheter. De har ett särskilt ansvar när det gäller att informera och engagera i samhällsfrågor, att stimulera till kulturellt engagemang osv.

Dagstidningarna kan inte ersättas med något annat medium. Detta är anledningen till att ett särskilt presstöd finns.

Den svenska presspolitiken har utformats utifrån utgångspunkten att dagstidningar är viktiga för opinionsbildningen och nödvändiga för att den demokratiska processen i vårt politiska system skall fungera. Den som inte har tillgång till dagliga tidningar hamnar utanför i samhället. Synskadade har i dag inte tillgång till dagstidningar.

Av den försöksverksamhet som bedrivits framgår klart att det går att tekniskt framställa en redigerad version av den tryckta tidningen, som väl motsvarar de krav synskadade ställer på en dagstidning.

Den borgerliga regeringen har förhalat frågan och undvikit att fatta beslut i denna för synskadade så viktiga fråga.

Utskottet vill erinra om att De synskadades riksförbund redan gjort en utvärdering av försöksverksamheten och att utredningsmannen därför kan koncentrera sig på att lägga fram förslag i finansieringsfrågan. Mycket talar för att finansieringen bör ske i form av ett särskilt presstöd.

I avvaktan på att beslut kan fattas av riksdagen om ett permanent stöd till tidningar för synskadade bör den redan pågående försöksverksamheten permanentas och utvidgas. Utskottet föreslår att anslaget räknas upp med 7 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit och att detta belopp får disponeras av De synskadades riksförbund så att – utöver den pågående verksamheten – 10 à 12 dagstidningar kan ges ut på kassett. Utskottet tillstyrker således yrkande 4 i motion 1980/81:436.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "För innevarande" och slutar med "att erinra" bort ha följande lydelse:

För innevarande budgetår har bidraget till SRF:s tidskriftsutgivning beräknats med utgångspunkt i att viss del av bidraget skulle användas för utgivning för synskadade barn; under åren dessförinnan hade specialdestinerade bidrag om 60 000 kr. per år utgått för sådan utgivning. Utskottet finner det angeläget att taltidningar till barn även fortsättningsvis kan utges och bedömer frågan om medelsanvisningen med utgångspunkt härifrån. För att säkerställa tidskriftsutgivningen för barn förordar utskottet en uppräk-

ning av bidraget till SRF med 170 000 kr. Motion 1980/81:1654 tillstyrks således.

Då det gäller regeringens förslag till medelsanvisning avseende andra poster under anslaget har utskottet inte något att erinra.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

3. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:436 yrkande 4 och motion 1980/81:1654 samt med anledning av regeringens förslag till *Kostnader för viss verksamhet för synskadade* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 17 687 000 kr.

GOTAB 66655 Stockholm 1981